

Irodalom	3	SZÚCS LÁSZLÓ A városépítő ceruza	Művészet	44	SZILÁGYI ALADÁR A lehetségessé vált lehetetlen – Ujvárossy László stációi Traian Ştef eposzához	Társadalom	76	ALFÖLDI IMRE Tejfoggal kőbe (10.) – Regényes önéletrajzi krónika apámról s magamról
	4	TÖRÖK MIKLÓS Kutyadolgok (részlet); Az öreglány (próza)		Esszé	54		A. G. WEINBERGER Singular / Egyes szám (részletek) – SIMON JUDIT fordításai	Kritika
	10	VARGA SÁNDOR GYÖRGY Fedóra szeplőt számlál; oszlóban (vers)	Kultúra		57	TÓTH HAJNAL Az ősz szimfóniáitól a Tavasz Fesztiválon át a Bohéméletig – A nagyváradi filharmónia új évada	86	
	15	NAGY JUDIT ÁFONYA Elrágott csontok; Félreírt szerető; Következésképpen (vers)		62	TÓTH GÁBOR Évadkezdő filharmóniai kitekintő	94	KUPÁN ÁRPÁD Betekintés a 18. századba – első kézből	
	18	SEBŐK GYÖRGY Egyedül utánuk; Hallgatás (vers)	66	TÓTH HAJNAL, FRIED NOÉMI LUJZA Nagyváradra is beszökött a TIFF	95	NAGY ORSOLYA Előre, hátra, vissza Samuel Maoz: Foxtrot		
	21	KESZTHELYI GYÖRGY Szekurégió; Szerkezetem; Kis nyomdában lakom; Az átok is hála; Az istenek; Pygmalion (vers)	71	KISS ERNŐ CSONGOR Románia-oratórium – Zudor János <i>Romániából jöttem</i> című kötetéről	98	SIMON JUDIT Kacagatóan nyugtalanító – Székely Csaba <i>Bányavaksága</i> a váradi színpadon		
	28	MIKOLA EMESE Marlenka mértéke (próza)	In memoriam	101	TÓTH ÁGNES Emlékeim Török Miklósról			

A CÍMLAPON ÉS A HÁTSÓ BORÍTÓN: Ujvárossy László illusztrációi Traian Ştef Epopeea şobolanului Louse című művéhez

SZÚCS LÁSZLÓ

A városépítő ceruza

Egy rendkívül érdekes, ebben a „javított változatában” valószínűleg soha nem publikált 19. századi Nagyvárad-térképet találhat jelen lapszámunk végén az olvasó. A kiegészített térkép részleteibe Péter I. Zoltán remek írása vezet be az érdeklődőket. A lényeg, hogy a korabeli állapotokat tükröző Halácsy-féle térképre valamikor az 1800-as évek utolsó évtizedeiben rajzolták be utólag azokat a tervezett változtatásokat, amelyek egy része később meg is valósult, más részükhöz viszont nem volt meg a kellő akarat, a pénz, esetleg valami okból az egy-két nemzedékkel későbbi döntéshozók elvetették az elképzelést. Az egyik ilyen meg nem valósult ötlet lett volna a Pavel utca meghosszabbítása nyílegyenesen a Teleki utcáig. Ami ugye együtt járt volna a ma is álló, igaz, eléggé elhanyagolt állapotú Rhédey-palota lebontásával, a barokk kor Váradja egyik utolsó megmaradt világi épületének eltüntetésével.

Azt ma nincs honnan tudnunk, hogy annak idején valamely építész (ma urbanisztikai szakembernek mondanánk) vagy korabeli városvezető, azaz politikus hajolt-e piros ceruzával a kezében a térkép fölé. Megeshet az is, hogy csapatmunka eredménye lett a néhány új utca, a módosuló városszerkezet terve. Annyi biztos, közel másfél száz év távlatából is bátran elmondható: a legtöbb elképzelés helyesnek, időtállóknak bizonyult, elég a Bémer tér mai arculatára gondolnunk, illetve a tér felől nyitott kijáratra az egykori Ezredévi emléktér felé. Ma mennyire más arcát mutatná a belváros, ha annak idején a színház Újvároson épül fel, ahogy azt a kerület képviselői szerették volna, s a Bémer tér közepén ma is ott ormótlankodna a maga idejében is idejétmúltnak, csúnyának tartott Gireth-féle ház. (Bár valamely későbbi

városvezetés alighanem gondoskodott volna az eltüntetéséről.)

Látjuk, ma is szívesen „nyúlunk hozzá” a városképhez, ha nem is mindig szerencsés kézzel. Mert ugye időszerű volt a főtér átépítése, de a végeredmény vitatható, még akkor is, ha a többségnek mindig tetszik az, ami új. A Bémer téri tiszafák elpusztítása (eufemizmussal: átültetése) pedig részét képezi a mai városvezetés beteges faellenességének, fafóbiájának. Vagy hasznos lehet a csillagos gyalogos híd helyébe közúti hidat építeni, de lehet, hogy a mellé álmodott emlékművön röhög majd évtizedekig a város. Vagy megfordítva: érthetőek voltak ugyan a vasúton túli úgynevezett expressz út megépítését ellenző hangok, tiltakozások, de az út haszna nem kétséges, ahogy a tranzitforgalmat a városon kívül tartó körgyűrű szerepe sem. A pró és kontra példákat hosszan sorolhatnám, de igazán az lényeges, hogy a ma vagy holnap ceruzával a város-térkép fölé hajolók is legyenek olyan felelős, hosszú távon gondolkodni tudó, lokálpatrióta tervezők, mint ismeretlen 19. századi elődeik voltak.

A Várad folyóirat működését a Bihar Megyei Tanács biztosítja

Támogatónk a Communitas Alapítvány